

УДК 347.9

DOI: 10.31732/ 2708-339X-2022-06-16-23

МОДЕЛІ МЕДІАЦІЇ ТА МОЖЛИВІСТЬ ЇХ НАБЛИЖЕННЯ ДО ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Француз А.Й.

Герой України, Заслужений юрист України, Лауреат премії ім. Ярослава Мудрого, доктор юридичних наук, професор, декан юридичного факультету, ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»
м.Київ, вулиця Табірна, 30-32, Київ, 03113, Україна
тел.: 0 (50) 339 44 02,
e-mail: AnatoliyFJ@krok.edu.ua
ORCID: 0000-0003-2861-1252

Марина Ю.Ю.

студент, групи ПР/СМ-20 юридичного факультету, ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»
м.Київ, вулиця Табірна, 30-32, Київ, 03113, Україна,
тел.: (096) – 300 – 86 – 34,
e-mail: yuriymarina23@gmail.com
ORCID:0000-0001-6375-5118

MODELS OF MEDIATION AND THE POSSIBILITY OF THEIR APPROACH TO THE LEGAL SYSTEM OF UKRAINE

Frantsuz A.J.

Hero of Ukraine, honored lawyer of Ukraine, Laureate of the award named after Yaroslav Mudry
Doctor of law, professor, Dean of the Faculty of Law, «KROK» University, Kyiv, Tabirna Street, 30-32, Kyiv, 03113,
Ukraine
tel.: 0 (50) 339 44 02,
e-mail: AnatoliyFJ@krok.edu.ua
ORCID: 0000-0003-2861-1252

Marina Yu.Yu.

student, PR / SM-20 group of the Faculty of Law «KROK» University, Kyiv, Tabirna Street, 30-32, Kyiv, 03113, Ukraine
tel: (096) - 300 - 86 - 34,
e-mail: yuriymarina23@gmail.com
ORCID:0000-0001-6375-5118

Анотація. Дану статтю присвячено аналізу моделей медіації та можливості їх наближення до правової системи України. Встановлено, що в різних державах використовуються різні моделі медіації, які продукують засади для формування різних підходів щодо посередництва, а також, їх взаємозв'язків один з одним. Медіаційні моделі не претендують на універсальність застосування, та разом з тим, виступають концептуальним орієнтиром. Розглянуто критерії, за допомогою яких класифікуються моделі медіації. Проаналізувавши різні джерела дослідження, відмічено, що єдиного підходу щодо класифікації моделей медіації в науковому просторі не існує. Як правило в зарубіжній практиці науковці акцентують свою увагу на декількох моделях медіації, між якими не простежується чіткої різниці. Досліджено, що найбільш поширеним аргументом на користь імплементації інституту медіації в правову систему України є те, що вітчизняна судова система не спроможна ефективно та швидко розв'язувати юридичні спори. Також, серед причин можна назвати і вагомий вплив на виконання рішень, досить тривалий розгляд справ, а також, випадки некомпетентності або ж зловживань тощо. Разом з тим, досить вагомим фактором стосовно тривалості розгляду справ є навантаження, яке припадає на одного суддю в Україні. Встановлено, що на етапі імплементації медіації до правової системи України найголовнішим питанням являється вибір найбільш підходящої моделі медіації, яка характеризується ступенем взаємозв'язку із судовим процесом. Підкреслено чинники, які чинять вплив на закріплення та реалізацію певної конструкції медіації до правової системи в Україні. Сформуовано пропозиції щодо можливості наближення, а також, подальшого удосконалення сприятливих моделей медіації в сучасних умовах розбудови громадянського суспільства. Відтак, вказано, що поки що в Україні немає офіційно визначеної моделі медіації. Звертаючись до досвіду зарубіжних країн, можна схилитися до такого висновку, що найбільш поширеним способом впровадження альтернативних способів узгодження конфліктів та спорів являється закріплення декількох моделей медіації одночасно, що може бути використано і в Україні.

Ключові слова: медіація, модель медіації, спір, правова система.

Формул: 0, **рис.:** 0, **табл.:** 0, **бібл.:** 17

Annotation. This article is devoted to the analysis of mediation models and the possibility of their approximation to the legal system of Ukraine. It has been established that different states use different models of mediation, which provide the basis for formulating different approaches to mediation, as well as their relationship with each other. Media models do not pretend to be universally applicable and at the same time serve as a conceptual reference point. The criteria by which mediation models are classified are considered. After analyzing various sources of research, it was noted that there is no single approach to the classification of mediation models in the scientific space. As a rule, in foreign practice, scientists focus their attention on several models of mediation, between which there is no clear difference. It is investigated that the most common argument in favor of the implementation of the institution of mediation in the legal system of Ukraine is that the domestic judicial system is not able to effectively and quickly resolve legal disputes. Also, among the reasons, one can name a significant problem with the execution of decisions, a rather lengthy consideration of cases, as well as cases of incompetence or abuse, etc. At the same time, a fairly significant factor in relation to the duration of the consideration of cases is the burden per judge in Ukraine. It has been established that at the stage of implementation of mediation in the legal system of Ukraine, the most important issue is the choice of the most suitable mediation model, characterized by the degree of interconnection with the judicial process. The factors influencing the consolidation and implementation of a certain structure of mediation in the legal system in Ukraine are underlined. Proposals have been formulated on the possibility of approximation, as well as further improvement of favorable models of mediation in the modern conditions of the development of civil society. Consequently, it is indicated that there is no officially defined mediation model in Ukraine yet. Referring to the experience of foreign countries, one can tend to the conclusion that the most common way to introduce alternative methods of reconciling conflicts and disputes is to consolidate several models of mediation at the same time, which can be used in Ukraine as well.

Key words: mediation, mediation model, dispute, legal system.

Formulas: 0, **fig.:** 0, **tab.:** 0, **bibl.:** 17

Постановка проблеми. Медіація являється визнаною світовою практикою як ефективна процедура, введення якої являється необхідним та важливим кроком забезпечення прав та законних інтересів громадян. Питання введення інституту медіації в національну правову систему України досить гостро постає перед державними органами та науковцями починаючи ще з часів здобуття нашою державою незалежності. Пілотні проекти впровадження медіації не дали сподіваного результату, а разом з тим і попит на приватну медіацію також залишається досить низьким. Визначення моделі медіації в державі для її втілення має відповідати правовій системі та наявними ресурсами, для того щоб стати концептуальним напрямком для вітчизняних медіаторів-практиків.

Медіація являється досить назрілою темою для обговорювання в українському правовому оточенні. Технології альтернативного врегулювання спорів та конфліктів все частіше опиняються в центрі уваги науковців та практиків. Ідеї впровадження інституту медіації в правову систему України підтримується досить великою кількістю науковців та спеціалістів. Подібного роду інтерес відповідає прагненням України

інтегруватися до ЄС та адаптувати своє законодавство до європейського.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичною базою дослідження стали наукові роботи таких вчених як Л. Ріскін, А.В. Біцай, Н.В. Гордійчук, М.Я. Поліщук, Г. Єрьоменко, Г. Кохан, Н. Александер, А.С. Чуприс, Г. Шелехова, А.Рубаненко, Дж. Уинслейд та ін. Проте, незважаючи на досить високий ступінь розробки проблематики та імплементації моделей медіації, питання їх наближення та впровадження до правової системи України до цього часу залишається актуальним.

Не вирішені раніше частини загальної проблеми. Дана стаття є дослідженням моделей медіації та можливості їх наближення до правової системи України. Розглянуто критерії, за допомогою яких класифікуються моделі медіації. Виділено чинники, які чинять вплив на закріплення та реалізацією певної конструкції медіації до правової системи в Україні, а саме – судової.

Таким чином, метою статті є науковий аналіз моделей медіації та можливість їх наближення до правової системи України.

Виклад основних положень. В сучасних правових вченнях і досі немає єдиного цілісного підходу до розуміння суті медіації. Саме ж поняття «медіація»

походить від латинського «mediare», що означає – бути посередником. Медіація – це загальноживаний міжнародний термін, який відповідає українському терміну «посередництво». Серед нормативних визначень медіації слід зазначити наступне. Медіація – переговори за участю нейтрального посередника, також, це конфіденційний та добровільний процес, під час якого третя нейтральна сторона (посередник) допомагає конфліктуючим сторонам досягнути взаємоузгодженої угоди, а також, метод, за допомогою якого сторони управляють та контролюють процес і його результат за допомогою угоди, цебто без згоди сторін нічого не вирішиться не може [9].

Медіацією являється структурований процес, незалежно від його найменування або ж посилання на нього. За допомогою даного процесу дві чи більше сторін в суперечці намагаються добровільно прийти до вирішення спору при підтримці посередника [4].

Медіація – це діяльність професійних медіаторів, які направляють учасників правового спору для самостійного врегулювання і вирішення спору сторонами [10].

На думку Г.В. Єременко, медіація – це переговорний процес, коли у вирішенні спору бере участь нейтральна сторона – посередник, який веде даний переговорний процес, вислуховує аргументи сторін і активно допомагає сторонам розуміти їх інтереси, оцінювати можливість компромісів і приймати власні рішення, що задовольняють всіх учасників переговорів [6].

У різних державах використовуються різні моделі посередництва. Моделі медіації продукують основу для визначення різних підходів до посередництва і їх відносин один з одним. Моделі медіації не претендують на універсальність застосування, але, в той же час, являються концептуальним орієнтиром.

Аналізуючи медіацію А.В. Біцай вказує на наступне, модель «медіації потрібно аналізувати як абстрактну теоретичну конструкцію, яка відтворює процедурні особливості проведення медіації за допомогою характеристики основних компонентів: підстав звернення до медіації, ступеня інтеграції до державної судової

системи, типу переговорів між сторонами, технікою медіації посередника та об'єму його компетенції під час проведення процедури» [2, с. 86]. Модель медіації демонструє стандартизовані правила проведення визначеного виду медіації, разом з тим, характеризує мету, завдання, методика, техніки, порядок її проведення та обсяг повноважень медіатора.

Класифікація моделей медіації виконує ряд функцій:

- інформаційну, суть якої полягає в тому, що, вивчаючи моделі медіації, ми отримуємо інформацію про техніки і прийоми медіації, що використовуються в роботі медіатора, і їх вплив на результат процедури медіації;

- пізнавальну, яка дозволяє вивчити і дослідити процедуру медіації як з правової, так і з пізнавальної точки зору;

- аналітичну, за допомогою якої можна провести порівняльний аналіз використання медіації в різних державах та в різних галузях;

- евристичну, мета якої – зрозуміти закономірності виникнення, розвитку та використання моделей посередництва.

Єдиного підходу до класифікації моделей медіації в науковому просторі не має. Як правило в зарубіжній практиці вчені виділяють декілька моделей медіації, чітко різниці між якими не простежується. Подібними моделями являється медіація, яка є орієнтованою на вирішення проблем («класична»), трансформативна медіація, нарративна медіація, фасилітативна медіація (заснована на розумінні), екосистемна медіація та оціночна медіація [13, с. 110].

Щодо класифікації моделей медіації за роллю та обсягом повноважень, слід звернути увагу на відому «Сітку Л. Ріскіна», в якій вчений виділяє такі основні моделі медіації: оціночна модель з широким предметом, оціночна модель з вузьким предметом, медіація сприяння з широким предметом, медіація сприяння з вузьким предметом [16, с.112]. Дослідник стверджує, що є два ключові параметри, які впливають на медіацію, її хід і сутність, а саме:

- роль посередника (посередник може мати право оцінювати ситуацію конфлікту, консультувати або допомагати конфліктуючим сторонам у прийнятті спільного рішення);

- предмет медіації (вузький підхід, який виникає лише в межі спору; широкий – в ході медіації можуть бути розглянуті і інші суперечності, спори, що виходять за рамки заявленого).

Н. Александер в концепції «Метамоделі медіації» виділяє два плани посередництва: план взаємодії і план «втручання». Перший належить сторонам і характеризує конкретний і обраний спосіб проведення медіації. Також, автор виділяє три методи ведення переговорів:

- позиційні переговори, спрямовані на взаємоприйнятний поділ ресурсів, який відбувається через досягнення компромісу, що оснований на взаємних поступках;

- інтеграційні переговори, в ході яких приймаються більш нестандартні та творчі рішення і визначаються підходи в процесі медіації;

- «трансформаційні переговори», згідно з якими головний не матеріальний результат, а трансформація відносин між сторонами в русло миру і взаємної поваги.

Разом з цим, Н. Александер виділяє власні критерії розподілу моделей медіації: за взаємодією сторін в переговорах з позиції мети та за обсягом повноважень медіатора в переговорному процесі. Науковець установлює 6 моделей медіації: регулятивна медіація (позиційні переговори з можливою участю юридичних представників сторін), експертна медіація (наявний високий рівень втручання в суть спору медіатора), традиційна медіація, медіація «мудрої поради», фасилітативна медіація (створення медіатором найліпших умов для переговорів сторін) та трансформативна медіація [15, с.8].

Ф. Стіффек розрізняє три види медіації. Його класифікація заснована на взаємодії розгляду конфлікту в суді і медіації [17, с.1] :

1) приватне посередництво, яке повністю не залежить від судового розгляду і часто проводиться без подальшого розгляду спору в суді;

2) медіація, пов'язана за участю судового органу, ініційована судом, проте її подальше проведення здійснюється без участі суду. Ця модель популярна в Сполучених Штатах, тому що, хоча вся її правова система спрямована на добровільне вирішення більшості спорів у суді, існують варіанти,

коли суддя може відкласти судовий розгляд і порадити сторонам працювати з посередником;

3) судове посередництво (участь посередника в судовому процесі). Судове посередництво буває двох видів: обов'язкове і добровільне. У разі обов'язкової медіації суддя зупиняє слухання і дає сторонам час зв'язатися з медіатором. У цій моделі медіації сторони зобов'язані спробувати досягти угоди про врегулювання правового конфлікту, брати участь в процесі медіації, хоча неможливо передбачити результат. Добровільне судове посередництво надає сторонам право вибору способу вирішення конфлікту, суддя тільки рекомендує зв'язатися з посередником, і сторони приймають остаточне рішення. Добровільне судове посередництво гармонійно інтегровано в словенську систему правосуддя [11, с. 16-17].

Така досить велика кількість моделей медіації пов'язана із гнучкістю даної процедури, оскільки відсутні суворі правила проведення, а посередник, при цьому, може володіти будь-якою компетенцією. Разом з цим, вибір моделі процедури медіації досить часто залежить від характеру певного конфлікту або спору.

Найпоширенішими моделями медіації в науковому вимірі можна назвати наступні:

1) Стимулятивна медіація, що передбачає звужений об'єм повноважень посередника. Таким чином, посередник (медіатор) не може давати свою оцінку обставинам справи та пропонувати власні варіанти вирішення конфлікту.

2) Оціночна медіація, згідно з якою повноваження медіатора являються ширшими – крім контролю та організації процесу, медіатор має змогу оцінювати правові позиції сторін, виражати особисті судження стосовно становища сторін, недоліки та переваги подібного роду становища. Також, досить важливою є наявність правових знань у медіатора [8, с. 64].

3) Трансформативна модель медіації, в якій головна ціль – це не власне вирішення спору, а відновлення взаємовідносин між сторонами спору. На думку прихильника даного підходу Н.В. Гордійчука, в комерційних суперечках правознавчий елемент являється вагомим, ніж емоційна частина, а отже дана модель медіації

використовується здебільшого у сімейних відносинах [3, с. 47].

4) Наративна медіація, заснована на такому переконанні, що посередники та сторони спору реалізують продовжний взаємовплив один на одного під час діалогу, тобто – це процес, під час якого конфліктуючі сторони подають власні погляди та позиції щодо подій [7, с. 6]. Психологи Дж. Монк та Дж. Вінслейд стверджують, що завдання подібної моделі медіації полягає в тому, щоб знайти серед базових історій ту, в якій можна буде віднайти сприяння для нових історій в житті людини. Конфлікт розбирається як неминуче явище, при цьому люди діють в моделях, що створені під час взаємодії людей, і ні одна із цих моделей не являється істиною [12, с. 92].

Таким чином, вищенаведені моделі медіації, без сумніву, мають досить велике значення для повноцінного становлення інституту медіації в якості альтернативного способу вирішення спорів в Україні. Саме через це доцільно розглянути нагальне питання, що стосується імплементації до правової системи України певної медіаційної моделі.

За ступенем інтеграції медіації до правової системи виділяють наступні моделі медіації:

- **судова медіація.** Цей вид більше асоціюється із судовою діяльністю, оскільки судді є професійними медіаторами та проводять медіацію безпосередньо у суді. Таким чином, після подання заяви до суду, суддя чи інший персонал суду пропонує сторонам пройти процедуру медіації в суді. Посередництво за такою системою може здійснювати суддя, призначений відповідною заявою, або суддя-посередник, який визначається під час надходження заяви. Якщо посередництво за участю судді-медіатора не змусить сторони ухвалити рішення у спорі, справа буде надалі розглянута у судовому провадженні за однієї важливої умови, а саме - суддя, який здійснює медіацію між сторонами, не може розглядати таку справу як професійний суддя. Модель судової медіації встановлені в Норвегії та канадській провінції Квебек.

- **судова медіація.** Ця модель медіації передбачає право або обов'язок суду доручити сторонам виступати посередником у спорі, з яким вони звертаються до суду.

Існує дві основні форми судового посередництва: 1) суд рекомендує або інформує сторони про можливість вирішення спору шляхом медіації (характерна для Великобританії та Норвегії) 2) існують обов'язкові правила, які дозволяють судді направити сторони до медіації, що являється обов'язковим для них (досить поширена в США).

- **досудова медіація.** Дана модель передбачає обов'язкове посередництво сторін ще до звернення до суду, як це передбачено в Японії та Італії.

- **позасудова медіація (приватна).** Це медіація, до якої вдаються конфліктуючі сторони, незалежно від наміру звернутися до суду для врегулювання спору між ними. Сторони самі погоджуються на зазначену процедуру, обирають медіатора тощо [14].

Відтак, офіційно визначеної медіаційної моделі поки що немає в Україні. Звертаючись до досвіду зарубіжних країн, можна прийти до такого висновку, що найбільш поширеним способом впровадження альтернативних способів узгодження конфліктів та спорів являється закріплення декількох моделей медіації одночасно.

Найбільш поширеним аргументом на користь імплементації інституту медіації в правову систему України є те, що вітчизняна судова система не спроможна ефективно та швидко розв'язувати юридичні спори. Серед причин можна також назвати і вагому проблему з виконанням рішень, досить тривалий розгляд справ, а також, випадки некомпетентності або ж зловживань тощо. Також, досить вагомим фактором стосовно тривалості розгляду справ є навантаження, яке припадає на одного суддю в Україні.

Відповідно, подібний стан справ примушує шукати інші способи вирішення спорів. І одним з результатів такого пошуку стало введення до правової системи України системи третейських судів. Проте, через недосконалість законодавства та недобросовісну поведінку осіб, які приймають участь у третейському судочинстві даний інститут себе скомпromетував і на сьогоднішній день його роботу не можна назвати ефективною.

На сьогоднішній день, можливо навіть через тиск міжнародних інституцій, процес запровадження даної процедури знову

активізувався. Відтак, на даний час маємо на розгляді у парламенті декілька законопроектів про медіацію.

Звісно ж наближення медіації до правової системи України є безумовно позитивним явищем, адже дозволить не лише зменшити навантаження на судову владу та сприяти підвищенню іміджу і інвестиційної привабливості України, але й перш за все дасть можливість відчутти людям, що вони можуть самотужки розв'язувати ті ситуації, які виникають в їхньому житті чи діяльності, трансформувати якість відносин і підсилити загальний рівень розуміння і прийняття інших в нашому суспільстві.

Попри той факт, що наближення процедури медіації до правової системи України є безумовно позитивним, доцільним і доречним, також, потрібно виважено підходити до самого способу її запровадження аби уникнути нівелювання даної процедури.

Аналізуючи перспективи наближення певної моделі медіації до правової системи України, на мою думку, необхідно враховувати наступні чинники:

- в Україні існує досить велика кількість організацій та об'єднань медіаторів, які надають послуги з посередництва, влаштовують навчання майбутніх посередників, а також, мають практику проведення процедур та співпрацюють з міжнародними організаціями;

- рівень обізнаності громадськості про можливість врегулювання спорів мирним шляхом лишається досить низьким;

- зважаючи на досить значне навантаження судової системи, стає зрозумілим, що найбільш звичним способом вирішення суперечок серед громадян являється винесення рішення в спорі третьою авторитетною особою, в той час як психологічними установками являється прагнення до перемоги та небажання йти на поступки опоненту.

Беручи до уваги національні особливості правової системи, а також, рівень сприймання інновацій в Україні, можемо вказати про доцільність впровадження судової моделі медіації в правову систему України [5]. Інститут врегулювання спорів за участю судді являється досить прогресивним кроком до приведення законодавства України у відповідність до стандартів ЄС, проте такого роду процедура

не являється класичною моделлю медіації та не користується достатнім попитом. Судді будучи професійними юристами згідно з своїми повноваженнями мають необхідну правову і психологічну підготовку, навички та досвід вирішення спорів, а також, володіють комунікативними тактиками. Так як медіація вимагає принципово іншого порядку проведення, аніж судовий процес, відзначаємо потрібним влаштовувати професійне навчання суддів як теоретичним, так і практичним засадам проведення медіативної процедури. Судова медіація здатна підвищити рівень обізнаності громадськості про процедуру медіації, тим самим підвищуватиметься потреба на реалізацію посередництва приватними медіаторами або організаціями, що забезпечують її проведення.

Оскільки приватна медіація в Україні фактично існує, то є необхідною її правова регламентація на одному рівні із судовою, встановлюючи вимоги до приватних медіаторів, стандарти проведення процедури та контроль за якістю наданих послуг. Щодо присудової медіації, то можливою є довготермінове співробітництво організацій медіаторів із системою правосуддя, що в свою чергу, також, сприятиме повідомленню населення про альтернативні способи врегулювання спорів. Визнання медіації правовим інститутом, присутність спеціального законодавства, а також, її реалізація державними інституціями підвищуватиме довіру громадськості.

Висновки. Отже, модель медіації являється абстрактною конструкцією, яка відображує прикмети і особливості конкретного виду медіації: мету, завдання, порядок проведення, а також, основні методики процедури; обсяг прав та роль посередника; вимоги до професійних вмінь посередника. Найбільш поширеним являється поділ медіації на позасудову, присудову та судову медіації.

Проблема здійснення вибору найбільш прийнятної моделі медіації для впровадження до правової системи України досить тісно пов'язана із популяризуванням процедури серед громадян. Прийняття Закону «Про медіацію» [1], створення відкритих реєстрів медіаторів та суддів-медіаторів, а також, впровадження обов'язкової медіації в певних категоріях

спорів дозволить в повній мірі наблизити всі три моделі медіації до правової системи України.

Звичайно, запровадження медіації в Україні, безперечно, є позитивним явищем, оскільки воно не тільки зменшить навантаження на судову владу та сприятиме покращенню іміджу України та її інвестиційній привабливості, але, також,

дозволить людям відчувати, що вони можуть самостійно вирішувати ситуації, що виникають у їхньому житті чи роботі, змінювати якість стосунків та підвищувати загальний рівень розуміння та прийняття інших у нашому суспільстві.

Література.

1. Про медіацію: проект Закону України від 19 травня 2020 року реєстр. № 3504. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68877 (дата звернення 12.11.2022)
2. Біцай А. В. Моделі медіації у світі та перспективи для України. *Право і суспільство*. 2013. № 6. С. 85- 89.
3. Гордійчук Н. В. Трансформативная медиация: основные понятия и установки. *Психологическая наука и образование*, 2014. № 2. С. 41-48.
4. Директива 2008/52/ЕС Європейського парламенту і Ради про деякі аспекти медіації у цивільних та комерційних справах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_a95. (дата звернення 12.11.2022)
5. Досудове врегулювання спорів в Україні // Судова влада в Україні: офіц. веб-портал. URL: http://ml.od.court.gov.ua/sud1519/news_new/211189/. (дата звернення 12.11.2022)
6. Єрьоменко Г. Медіація як спосіб вирішення спорів / Г. Єрьоменко // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://innovations.com.ua/uk/interview/6/39/374>. (дата звернення 12.11.2022)
7. Кохан Г. Чи потрібна медіація Україні? *Юридичний радник*, 2014. № 2(74). URL: <http://yurradnik.com.ua/stati/d1-87-d0-b8-d0-bf-d0-be-d1-82-d1-80-d1-96-d0-b1-d0-bd-d0-b0-d0-bc-d0-b5-d0-b4-d1-96-d0-b0-d1-86-d1-96-d1-8f-d1-83-d0-ba-d1-80-d0-b0-d1-97-d0-bd-d1-96/> (дата звернення 12.11.2022)
8. Поліщук М. Я. Медіація як спосіб вирішення цивільно-правових спорів : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2017. 225 с.
9. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 18 березня 2004 р. / Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2004. – № 29. – Ст. 367.
10. Про концепцію вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів: Указ Президента України від 10. 05. 2006 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/361/2006>. (дата звернення 12.11.2022)
11. Ристин Г. Ещё не всё потеряно... Альтернативное разрешение споров на уровне апелляции / Г. Ристин // *Медиация и права*. 2010. – № 4. – С. 16–17.
12. Уинслейд Дж., Монк Дж. *Нарративная медиация: новый подход к разрешению конфликтов*: Учебник. Москва: Центр «Судебно-правовая реформа», 2009. 356 с.
13. Чуприс А.С. Моделі медиации в условиях образовательных учреждений. *Вестник Балтийского федерального университета им. И. Канта*. Сер.: Филология, педагогика, психология, 2016 № 2. С. 108-113.
14. Шелхова Г., Рубаненко А. Які можливості дає сторонам урегулювання спору за участю судді. *Газета Закон і Бізнес*, 2018 URL: <https://zib.com.ua/> (дата звернення 12.11.2022)
15. Alexander N. *The Mediation Meta Model: Understanding Practice Around the World*. URL: http://www.asiapacificmediationforum.org/resources/2008/KEYNOTE_NADJA.pdf (дата звернення 12.11.2022)
16. Riskin L.L. *Mediation orientations, strategies and techniques. Alternatives to high cost litig*. 1994. P. 111-114.
17. Steffek F. *Mediation in the European Union: An Introduction* / Steffek F. – 2012. – 22 p. – P.1.

Reference:

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (2020), *The Law of Ukraine “On mediation: draft law of Ukraine”*, available at: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webp_roc4_1?pf3511=68877 (Accessed 12 November 2022)
2. Bitsaj, A.V. (2013), “Models of mediation in the world and prospects for Ukraine”, *Pravo i suspil'stvo*, vol. 6. pp. 85-89.
3. Gordijchuk, N. V., (2014), “Transformative mediation: basic concepts and attitudes”, *Psihologicheskaja nauka i obrazovanie*, vol. 2. pp. 41-48.
4. “Directive 2008/52 / EC of the European Parliament and of the Council on certain aspects of mediation in civil and commercial matters”, available at: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_a95 (Accessed 12 November 2022)
5. “Pre-trial settlement of disputes in Ukraine”, *Sudova vlada v Ukraini*, available at: http://ml.od.court.gov.ua/sud1519/news_new/211189/ (Accessed 12 November 2022)
6. Yer'omenko, H. *Mediatsiia iak sposib vyrishennia sporiv [Mediation as a way to resolve disputes]*, available at: <http://innovations.com.ua/uk/interview/6/39/374>. (Accessed 12 November 2022)
7. Kokhan, H. (2014), *Chy potrebna mediatsiia Ukraini? [Does Ukraine need mediation?]*, *Yurydychnyj radnyk*, vol. 2 (74). available at: <http://yurradnik.com.ua/stati/d1-87-d0-b8-d0-bf-d0-be-d1-82-d1-80-d1-96-d0-b1-d0-bd-d0-b0-d0-bc-d0-b5-d0-b4-d1-96-d0-b0-d1-86-d1-96-d1-8f-d1-83-d0-ba-d1-80-d0-b0-d1-97-d0-bd-d1-96/> (Accessed 12 October 2022)

8. Polischuk, M.Ya. (2017), "Mediation as a way of resolving civil disputes", Ph.D. Thesis, Tarasa Shevchenko National University, Kyiv
9. The Verkhovna Rada of Ukraine (2004), *The Law of Ukraine "On the National Program for Adaptation of the Legislation of Ukraine to the Legislation of the European Union"*, vol. 29, p. 367
10. "On the concept of improving the judiciary to establish a fair court in Ukraine in accordance with European standards", Decree of the President of Ukraine from 10. 05. 2006, available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/361/2006>. (Accessed 12 November 2022)
11. Ristin, G. (2010), *Eshhjo ne vsjo poterjano... Al'ternativnoe razreshenie sporov na urovne apeljacij [All is not lost yet ... Alternative dispute resolution at the level of appeals]*, vol. 4, p. 16-17.
12. Uinsljejd, Dzh. and Monk, Dzh. (2009), *Narrativnaja mediacija: novyj podhod k razresheniju konfliktov [Narrative Mediation: A New Approach to Conflict Resolution]*, Moskva, Centr «Sudebno-pravovaja reforma»
13. Chupris, A.S. (2016), *Mediation models in educational institutions. Vestnik Baltijskogo federal'nogo universiteta im. I. Kanta. Ser.: Filologija, pedagogika, psihologija*, vol. 2, p. 108-113.
14. Sheliekhova, H. and Rubanenko, A. (2018), *What opportunities does the parties give to the settlement of the dispute with the participation of a judge*, *Hazeta Zakon i Biznes*, available at: <https://zib.com.ua/> (Accessed 12 November 2022)
15. Alexander, N. *The Mediation Meta Model: Understanding Practice Around the World*. available at: http://www.asiapacificmediationforum.org/resources/2008/KEYNOTE_NADJA.pdf (Accessed 12 November 2022)
16. Riskin, L.L. (1994), *Mediation orientations, strategies and techniques. Alternatives to high cost litig.* p. 111-114.
17. Steffek, F. (2012), *Mediation in the European Union: An Introduction*.

Стаття надійшла до друку 22.11.2022